

Spania și Europa

Articol din Revista Ideei, nr. 88

Gh. Panu

1909

Ludovic al XIV-lea reușind a așeza pe tronul Spaniei un Bourbon, a strigat: „Il n y a plus des Pyrenées!”

Ce înseamnă însă legăturile de rudenie și de dinastie, față cu legăturile enorme și indisolubile pe care popoarele, tot mai mult, în fiecare zi, le cimentează între ele? Astăzi există unități politice, nu mai există în unele chestiuni decât un singur popor, omenirea. Dovadă că ceea ce se întâmplă într-o țară se repercutează cu putere în celelalte. Chiar partidele politice nu mai sunt separate prin țări, ele-și dau mâna peste frontiere și formează un singur partid, socialist, anarhist, liberal sau conservator.

Astăzi guvernele nu au de ținut seamă și de dat răspundere numai locuitorilor țării de faptele lor, ci lumii întregi, care se amestecă, le controlează și le cenzurează, întocmai cum ar face parte dintre cetățeni.

Și când observi acest fapt, când vezi că deosebitele țări încep a avea o mulțime de idei în comun unele cu altele, oare nu suntem în drept a crede că într-un viitor oarecare ele vor sfârși a se pune de acord și asupra puținelor puncte care astăzi le separă, pentru care astăzi mai există frontiere, care le fac să se întredușmănească și să se întrecidă unele cu altele?

Oare nu e semnificativ faptul că pentru o execuție a unui spaniol în Spania, s-a făcut o revoluție la Paris, ridicându-se chiar baricade?

Căci despre execuția lui Ferrer doresc să vorbesc.

În contra acestei execuții a protestat lumea întreagă: guvernul Spaniei și mai cu seamă regele s-au pus într-o rea postură. Pentru ce a protestat lumea întreagă? Știu cum explică oamenii, așa-numiți ai ordinii și ai autorității, această enormă manifestare. Anarhiștii și revoluționarii din celelalte țări, care au fost totdeauna în legătură cu anarhiștii și revoluționarii din Spania și, prin urmare, și cu Ferrer, au găsit ocazia ca să-și afirme părerile lor și să producă dezordine și tulburare în stradă.

E o parte de adevăr în această afirmație. Anarhiștii și revoluționarii n-au scăpat o asemenea ocazie, de a împinge la răscoală peste tot locul. Acest lucru n-ar trebui să tulbure în mod deosebit pe nimeni, nici n-am putea din el să tragem consecințele pe care le-am tras și eu mai sus? Anarhiștii mai cu seamă, nu aparțin niciunei țări. Acest lucru e adevărat până la un oarecare punct și pentru revoluționari. Pe dânsii ideea de patrie nu-i preocupă, când din întâmplare îi recunosc necesitatea. Ei luptă pentru răsturnarea nu numai a regimului dintr-o țară, ci din toate țările. Nu e de mirare deci că revoluționarii din Italia sau Franța să facă cauză comună cu cei din Spania.

Dar adevărul întreg este altul. În contra executării lui Ferrer a protestat și imensa majoritate a opiniei publice, care nu este nici anarhistă, nici revoluționară. Au protestat sau au dezaprobat tot ce este spirit liberal și modern, și numai o mică minoritate, partizanii mijloacelor violente în contra mișcării ideilor moderne, numai aceia au aprobat guvernul spaniol, care și el este o emanație a ideilor reacționare.

De ce protestăm noi cu toții, fără deosebire, socialiști, radicali, liberali și chiar o parte din conservatori, în contra execuției lui Ferrer, pe care o considerăm un asasinat?

Aprobă Europa revoluția anarhiștilor de la Barcelona? Aprobă ideile lui Ferrer? Deloc. De ce atunci numim noi execuția lui Ferrer un asasinat? Și de ce guvernul spaniol s-a făcut pasibil de un act odios și revoltător? Pentru un singur lucru, care, cu toate acestea, e așa de mare și calcă cele mai sfinte drepturi pe care Europa modernă le-a câștigat, încât el singur justifică întreaga revoltă sufletească a noastră a tuturor. Pentru că Ferrer nu a fost judecat: s-a făcut numai un simulacru de judecată și atunci avem tot dreptul să credem că Ferrer a fost nevinovat, și tot dreptul să condamnăm guvernul Spaniei, fiindcă a împușcat un nevinovat.

Iată marea crimă de care s-a făcut vinovat guvernul Spaniei. Dacă tribunalele legal constituite ar fi judecat pe Ferrer, lăsându-i toată latitudinea ca să se apere, și dacă, după dezbateri obișnuite în orice proces, judecătorii ar fi aplicat legea, și dacă legea spaniolă, pentru asemenea fapte, dovedite, prevede pedeapsa cu moartea, nimeni dintre noi n-ar fi avut nimic de zis și în acest caz ne-am fi separat de revoluționari și de anarhiști. Putem să fim contra pedepsei cu moartea, dar câtă vreme ea există în multe țări, n-am avea pentru ce să protestăm, dacă existând și în Spania, regele ar fi refuzat să uzeze de dreptul lui de grațiere.

Dar Ferrer nu a fost judecat.

Mai întâi Spania a făcut greșeala ca imediat a doua zi după revolta de la Barcelona, să facă să funcționeze consiliul de război extraordinar. Ori, judecata consiliilor de război, funcționând în stare de asediu, nu este o judecată la care au dreptul cetățenii într-o țară. Îndată ce revolta a fost înăbușită și liniștea restabilită, consiliul de război nu mai avea rațiunea lui de a fi, trebuia să înceapă a funcționa tribunalele ordinare. Și fiindcă Ferrer n-a fost prins cu armele în mână și nici măcar dovedit că a luat parte în grămezile combatanților, el nu putea să fie judecat decât de tribunalele ordinare.

Iată întâiul motiv de revoltă sufletească.

Se știe cum se judecă în stare de asediu la consiliile de război. Cele mai elementare proceduri, stabilite pentru descoperirea adevărului, precum și pentru apărarea inculpaților, nu sunt respectate. Cine a urmărit procesul lui Ferrer a văzut că consiliul de război s-a bazat pentru a-l condamna pe proclamații revoluționare, găsite la el, de acum șapte ani și de care el nu se servise, iar când apărarea a cerut ca să se dovedească acest lucru, consiliul de război a respins cererea, pe motiv că aceasta ar provoca o amânare. Aproape toate cererile de martori ale lui Ferrer au fost respinse pe acest motiv. Atunci cum putea să se apere inculpatul și cum putea să facă dovada nevinovăției sale?

Guvernul spaniol trebuia să înțeleagă că judecata unui om ca Ferrer, un om bogat, un filantrop, un gânditor, un organizator de școli, chiar la consiliul de război, trebuia înconjurată cu toate garanțiile de imparțialitate, și măcar pentru dânsul, dacă nu pentru o mulțime de alți răsculați care au fost împușcați după condamnarea consiliului de război, măcar pentru dânsul trebuia, zic, să i se lase toată libertatea de a se apăra.

Mai mult. După condamnare consiliul de miniștri a avut dosarul lui Ferrer în mână, ministrul de externe ne-o spune. A trebui să-l studieze și să vadă lipsurile de procedură și respingerea sistematică a lui Ferrer de a-și dovedi nevinovăția lui.

Și atunci neputând face altceva, de vreme ce el însuși ordonase să funcționeze tribunalul extraordinar, trebuia să supună regelui un decret de grațiere.

Consiliul de miniștri nu a făcut aceasta, a refuzat să intervină pe lângă rege pentru grațiere. De aici urmează că pentru executarea lui Ferrer nu mai e de vină consiliul de război, de la care să știe că nu se poate aștepta mare lucru, când el funcționa în mod extraordinar. Vinovat de asasinarea lui Ferrer e consiliul de miniștri, care și-a însușit hotărârea și a refuzat să ceară grațierea, măcar că, dacă ar fi dorit să studieze cu imparțialitate dosarul, ar fi văzut că consiliul de război a condamnat pe un nevinovat. Căci e presupus nevinovat orice acuzat, căruia nu-i dai mijloacele de a se apăra.

Apoi nu avem dreptul, noi cu toții, fără deosebire de țară și fără deosebire de idei, să fim revoltați în contra acestui act incalificabil?

Ceea ce cerem noi cu toții în lumea modernă este ca justiția să-și îndeplinească rolul ei. O judecată nedreaptă ne revoltă mai mult ca orice. Să ne aducem aminte de cazul căpitanului Dreyfus în Franța.

Pentru ce și atunci condamnarea lui Dreyfus a provocat o emoție enormă în lume și protestări energice? Pentru că și atunci, alte consilii de război, deși puseră mai multă formă și arătaseră mai mult respect pentru procedură, dar în fond s-a dovedit mai pe urmă că judecaseră și ele tot cu parțialitate, violând principii fundamentale, pe care nu le poate înlătura un judecător. S-a dovedit între altele că judecătorii condamnaseră pe Dreyfus pe acte care li se arătaseră numai în camera de deliberare și care nu fuseseră puse în discuție avocaților apărării. Pentru oamenii care nu înțeleg sfințenia principiului, că judecătorii sunt dator să pună în vedere inculpatului orice acte, pe care se vor rezema pentru a da hotărârea, asemenea principiu s-ar părea secundar și, cu toate acestea, în el rezidă întreaga garanție pentru acuzat.

Și atunci atât opinia din Franța cât și din lumea întreagă a protestat. Și în Franța cât p-ai reacționarii, cei ce l-au executat pe Ferrer în Spania, erau să reușească definitiv și nedreptatea consacrată. Franța însă are cu mult mai multe resurse și mult mai multă vitalitate în această privință decât Spania, iar adevărul a triumfat.

Dacă este un argument și cel mai puternic în contra pedepsei cu moartea, este că, odată hotărârea executată, suntem înaintea ireparabilului. Orice am face a doua zi, nu mai servește la nimic, nedreptatea e consumată complet.

Și iată de ce, față de ireparabilul care s-a produs în urma împușcării lui Ferrer, protestările au luat un caracter mult mai violent, aproape revoluționar.

Din „Săptămâna”

Biblioteca Anarhistă

Gh. Panu
Spania și Europa
Articol din Revista Ideei, nr. 88
1909

Pre luat la 20.12.2022 de la <https://pagini-libere.ro/>

ro.theanarchistlibrary.org